

A ZENTAI HABRAM CSALÁD TÖRTÉNETE

THE HISTORY OF THE HABRAM FAMILY FROM SENTA
ISTORIJA PORODICE HABRAM IZ SENTE

MOLNÁR TIBOR

MA, helytörténet-kutató

Zentai Történelmi Levéltár, főlevéltáros

tmolnar966@gmail.com

ÖSSZEFOGLALÓ • A tanulmány a zentai Habram család történetét dolgozza fel a 19. század végétől a 20. század második feléig, levéltári forrásokra, sajtóhíradásokra és a szakirodalomra támaszkodva. A szerző bemutatja a család társadalmi felemelkedésének hátterét, amelyet a Bácskában lezajló polgárosodás, a mezőgazdasági konjunktúra és az ebből fakadó gazdasági stabilitás tett lehetővé. A Habram család tagjai – a csizmadiamesterségből kiindulva – fokozatosan értelmiségi pályára léptek: tanítók, ügyvédek, orvosok lettek, aktív szerepet vállalva Zenta társadalmi, kulturális és sportéletében. A tanulmány részletes életrajzi portrékat nyújt a család egyes tagjairól, bemutatva szakmai pályafutásukat, társadalmi tevékenységüket és közösségi elismertségüket. A szerző kiemeli, hogy a Habram leszármazottak ma is a helyi közösség meghatározó tagjai, ami jól példázza a polgárosodás folyamatának több generáción átívelő hatását.

KULCSSZAVAK • Habram család, Zenta, helytörténet,
polgárosodás, társadalomtörténet, 19–20.
század

A 19. század második fele a Bácskában is a polgárosodás időszakát jelentette. A mezőgazdaság fejlődése – amelynek alapját a kiváló minőségű termőföld képezte – növekvő terméshozamokat eredményezett. A mennyiség minőséggel is párosult, ezért az értékesítés sem okozott gondot: a gabonakereskedők közreműködésével a bácskai búza utat talált a Monarchia piacaira. Ez lehetővé tette nemcsak a földbirtokosok vagyonosodását, hanem minden mezőgazdaságból élő személy bevételének gyarapodását is. Ennek következtében a fogyasztás is növekedett, ami kedvezett a kereskedőknek és iparosoknak.

A növekvő életszínvonal újabb igények megjelenését eredményezte, ami társadalmi felemelkedést kívánt: a földbirtokosok és tehetősebb iparosok

igyekeztek gondoskodni gyermekeik iskoláztatásáról, ennek következtében egyre többen léptek értelmiségi pályára. Ezt az irányvonalat képviselte a zentai Habram család is.

A római katolikus vallású Habram István csizmadia (Habram József és Dányi Erzsébet 27 éves fia), aki földbirtokkal is rendelkezett, hiszen kisbirtokosként is említik, és Göblös Julianna (Göblös János és Olajos Mária 17 éves leánya) 1885. november 17-én Zentán kötött házasságot (ZTL 1885).

Образак бр. П. к. §-у 8.	Бележничко звање града Сенте.
Смрт. бр. <u>114</u> /193 <u>9</u>	
Посмртница	
без имања преминулих.	
I.	
Личне и породичне околности.	
1. Презиме и име преминулог:	<i>црп. Хабрам Иштвана</i> <i>жтв. Гёблос Јулиана</i>
2. Грађански позив или занимање и породично стање:	<i>Мич.</i>
3. Старост и вероисповест:	<i>37 год. - ср. Кат.</i>
4. Место рођења, последње стално пребивање (улица, кућни број,) општина надлежности, евентуална примедба, које је иностране државе поданик:	Сента, _____ Сента, <u><i>Кр. Чабанова 28</i></u> Сента, <u><i>4 - 4</i></u>
5. Час, дан и место где је смрт наступила:	<u><i>5</i></u> -ог <u><i>априла</i></u> 193 <u><i>9</i></u> године. у _____ сати у Сенти.
6. Презиме и име (умрлог или разведеног) заоставлог брачног пара, грађански позив или занимање и место пребивања:	<i>Хабрам Иштван, Сента</i>
7. Имена и место пребивања пунолетне деце или родбине:	<i>1) Хабрам Евгенија; Сента - Катарева</i> <i>2) Хабрам Кристијана; Сента</i> <i>3) - - - - - Мајстак 431 - - -</i> <i>4) - - - - - Јован 401 - - -</i>
8. Имена и место пребивања родитеља:	
<u><i>5 априла</i></u> 193 <u><i>9</i></u> године у Сенти	
<i>[Signature]</i> градски бележник.	Пријавио: <i>[Signature]</i>

Az 1939-ben elhunyt Habram Istvánné, szül. Göblös Julianna haláleset-felvétele (Forrás: ZTL 1919-1941)

A házaspárnak hét gyermeke született: István (1887–1892), Emília (1888–1943), Katalin (1892–1964), Julianna (1894), Nándor Péter (1895–1978), János (1898–1986) és Erzsébet (1900–1916).

A házaspár első gyermeke, István, 1887. március 11-én született Zentán (ZTL 1887). A fiú ötéves korában, 1892. március 7-én agyhártyagyulladás következtében elhunyt (ZTL 1892).

A család negyedik gyermeke, Julianna 1894. szeptember 10-én született, a kisbaba azonban mindössze negyed órát élt (ZTL 1894).

Градски Н. О. - Сента
Смрт. бр. 701 1919

Посмртница

без имања применулих.

I.

Личне и породичне околности.

1. Презиме и име преминулог: *Habram Istvan*

2. Грађански позив или занимање и породично стање: *udovac*

3. Старост и вероисповест: *9 god - unoda*

4. Место рођења, последње стално пребивање (улица, кућни број,) општина надлежности, евентуална примедба, које је иностране државе поданик:
Сента, *Ула. Мадина 3*
Сента, *4*
Сента, *4*

5. Час, дан и место где је смрт наступила: *22*ог *Sept.* 19*19* год.
у *12* сати у Сенти.

6. Презиме и име (умрлог или разведеног) заосталог брачног пара, грађански позив или занимање и место пребивања: *Жена: Meller, Katalin - 1940*

7. Имена и место пребивања пунолетне деце или родбине:
*1) Habram, Nandor Peter
2) -4- Katalin - 4
3) Habram, János - 4*

8. Имена и место пребивања родитеља:
*1) Habram, Jozsef, udovac
2) Danij, Erzsebet, udovac*

20. Okt. 1919 године.

Прегледао: Г. Н. О.

Пријавио: *[Signature]*

Az 1949-ben elhunyt Habram István haláleset-felvétele
(Forrás: ZTL 1944–1972)

Habram Istvánné szül. Göblös Julianna 1939. április 5-én, Habram István – akit szenvedélyes vadászként ismertek – pedig 1949. szeptember 22-én hunyt el (HALOTTI ANYAKÖNYV 1939; HALOTTI ANYAKÖNYV 1949).

HABRAM EMÍLIA (1888–1943)

Habram Emília 1888. szeptember 12-én született Zentán (ZTL 1888). A középiskolai tanulmányait a Szegedi Katolikus Elemi Népiszkolai Tanítóképző Intézetben végezte. A makói zárdában iskolanővérként a Mária Leticia nevet vette fel. 1923-ban Makóról a debreceni Svetits Intézet római katolikus leányiskolába került. Az 1928–29-es tanévtől Battonyán, a Római Katolikus Polgári Leányiskolában tanított.

Gyógyíthatatlan betegség következtében a makói kórházban hunyt el 1943. február 18-án (*Makói Újság* 1943. február 21. 9). Nekrológiájában méltóképpen emlékeztek meg róla:

„Habram Mária Leticia nővér meghalt. Tizenkét évig működött intézetünknel. Nevelői és tanítói rátermettségével párosuló vonzó egyéniséget a szülők nagyrabecsülő bizalma s a tanítványok szeretete vette körül. A neve szelídséget, nyugodtságot, jóságot jelentett, melyet életével igazolt. A jó Isten dicsőségére végzett munkájáért nem várt elismerést. S ha az kijárt, még odaadóbb munkára ösztönözte. December 28-án, aprószentek ünnepén távozott utoljára körünkől. A csaknem 2 hónapig tartó súlyos betegség alatt szép példáját adta a jó Isten iránti alázatos szeretetből fakadó türelemnek, megnyugvásnak és szelídségnek. Ravatala bizonyosága volt annak, hogy a földön a legnagyobb összekötő kapocs a szeretet. Meghatódott lélekkel kísértük utolsó útjára s hálással fohászkodunk fel, hogy nemes szeretetből iskolánk is sokat kapott” (BATTONYAI LEÁNYISKOLA 1943: 5–6).

HABRAM KATALIN (1892–1964)

Habram Katalin 1892. november 22-én született Zentán (ZTL 1892). Tanítónői képesítést szerzett, és az 1941–42-es iskolaévben Zentán, a Kopogi iskolában tanított (KALMÁR 2004: 57). Az iskolaépület azonban 1942 februárjában váratlanul összedőlt:

„Alig két órával azután, hogy a diákok távoztak az iskolából, a Tóparton, az Árpád-utca végén lévő ún. Kopogi iskola bádogteteje irtózatos robajjal a földre zuhant. A tetőzet másik fele a mennyezetre csúszott.

Két osztályban a mennyezet is nagyobb darabon kilyukadt, a törmelések a földre estek, de szerencsére, senkiben sem tettek kárt. A nagy kárt a tetőre nehezedő hótömeg okozta. A bekapcsolókapocs (majorpangkapocs) kiengedett az erős, ránehezedő súlytól és ez okozta a bajt. Az utcai forgalmat az iskolaház mellett elzárták, tanítás az épület rendbehozataláig nem lehet” (*Ujvidéki Reggeli Ujság* 1942. február 20. 4).

Az épület annyira megrongálódott, hogy le kellett bontani.

A második világháborút követően Habram tanítónő az írástudatlanság elleni küzdelem „frontján” tevékenykedett (*Magyar Szó* 1947. március 1. 5; KONGÓ Tibor 1947: 7; *Magyar Szó* 1947. november 8. 4).

Habram Katalin 1964. június 9-én, Zentán hunyt el (HALOTTI ANYAKÖNYV 1964).

DR. HABRAM NÁNDOR PÉTER (1895–1978)

Habram Nándor Péter 1895. október 18-án született Zentán (ZTL 1895). A zentai főgimnázium első osztályába az 1906–07-es iskolaévben iratkozott be (SZÜCS [közvetési] 1907). A gimnázium nyolcadik osztályát Kiskunhalason végezte az 1913–14-es tanévben; jó eredménnyel érettségizett (PATAKY [szerk.] 1914a: 96; PATAKY [szerk.] 1914b: 100). 1914 és 1918 között Kalocsán teológiát hallgatott. Ezt követően Budapesten és Szegeden jogot tanult.

Tanulmányainak befejezését követően hazatért. 1924 októberében az igazságügyminiszter kinevezte a zentai Járásbíróság jegyzőjévé (Bács megyei Napló 1924. október 2. 5). 1927. július 5-én Zentán feleségül vette Tóth Maltidot (szül. Zentán 1906-ban, Tóth Vince és Kovács Némedi Teréz leánya) (HÁZASSÁGKÖTÉSI ANYAKÖNYV 1927).

A házaspárnak hat gyermeke született: Nándor (1928), Erzsébet (1929), Mihály (1931), Matild (1933), Antal (1942) és János (1947). A család a Sándor király utca 28/A alatti¹ ingatlanban lakott (ZTL 1920–1945).

A férj 1929 és 1931 között ügyvédjelöltként működött, majd 1931-ben megnyitotta saját ügyvédi irodáját.

Dr. Habram Nándor politikai tevékenysége mellett – az 1923 és 1929 között működő Magyar Párt tagja volt – Zenta város társadalmi és társasági életéből a felsővárosi hitközség és a Közművelődési Szövetség ügyészeként is kivette részét. Sportolt/focizott a SZAK² csapatában, tagja volt a műkedvelő színészszakosztálynak is. Édesapjához hasonlóan, szenvedélyes vadászként

¹ Korábban: Eötvös utca. 1941 és 1944 között a Horthy Miklós út egyik szakasza. 1945 után Népi forradalom utca. Ma: Fő utca.

² Az 1923. május 15-én megalakult Szentai Atlétikai Klub rövidítése.

tartották számon. 1940-től az *Összetartás* című helyi katolikus magyar hetilap felelős szerkesztőjeként is tevékenykedett.

A második világháborút követően ügyvédként kereste kenyerét: előbb Zentán, majd az 1960-as évek kezdetén Törökkanizsán nyitott irodát. 1969-től ismét Zentán fogadta ügyfeleit.

Бр. *118* - 1927. I.

Државни Матични Уред
у *Београду*

Бр. *118* - 1927. II.

Краљевина
Срба, Хрвата и Словенаца.

Записник о расправи
у ствари наређивања оглашења о склапању брака.

Склопљен у *Београду 17. окт. 1927.* 1927.
код државног матичног уреда.

Предстали су *државни адвокат* _____
_____ *Београд* - ски становници _____

и жели наређење оглашења брака, који желе овај брак међусобно склопити, и то:

	Младожења	Невеста
Име и презиме и евентуално друга мања ознака а)	<i>Др. Хабрам Петар</i>	<i>Матилда Тóth</i>
Породично стање б)	<i>нема</i>	<i>нема</i>
Сталеж (занимање) в)	<i>судски секретар</i>	_____
Вероисповест г)	_____	<i>рим. Кат.</i>
Дан, месец, година и место рођења д)	<i>18. окт. 1897. Београд.</i>	<i>17. јан. 1906. Београд.</i>
Пребивалиште е)	<i>Београд</i>	_____
Име и презиме родитеља ж)	<i>Београдски адвокат</i> <i>Франјана Петелић</i>	<i>мр. Јулије Тóth</i> <i>Терезија Тóth</i>

Брак је склопљен *17. окт. 1927.* 1927. год.

Dr. Habram Nándor Péter és Tóth Matild házasságkötési jegyzőkönyve 1927-ből (Forrás: ZTL 1919–1941)

Dr. Habram Nándor 1978. november 3-án (HALOTTI ANYAKÖNYV 1978), felesége pedig 1992. január 23-án (HALOTTI ANYAKÖNYV 1992) hunyt el.

DR. HABRAM JÁNOS (1898–1986)

Habram János 1898. január 27-én született Zentán (SZÜLETÉSI ANYAKÖNYV 1898). Elemi iskolai tanulmányait követően, az 1909–10-es tanévben a kiskunhalasi református főgimnáziumba írták be, ahol az első négy osztályt végezte. Az 1913–14-es iskolaévtől a kalocsai érseki főgimnázium ötödik osztályába járt. A nyolcadik osztályt az 1915–16-os iskolaévben végezte, és 1916 júniusában sikeres érettségi vizsgát tett (KALOCSAI ÉRSEKI FŐGIMNÁZIUM 1916).

1916. június 28-án bevonult a m. kir. 6. szabadkai honvéd gyalogezredhez, ahol augusztus 15-éig újonckiképzésben részesült. Ezt követően az isaszegi tartalékos tiszti iskolába vezényelték. A tiszti tanfolyam elvégzését követően 1916. november 1-jén visszakerült Szabadkára, ahol rajparancsnokként az újoncokat képezte ki.

1917 februárjában az ezred 27. menetszázadával Husztra³ irányították, ahol szakasparancsnokként a kiképzőcsoportnál tevékenykedett. 1917. április 27-én került ki az orosz front Bukovinában húzódó szakaszára, ahol a szabadkai 6-os honvédek az oroszokkal szemben Kirlibabánál⁴ kialakított védelmi állásokban harcoltak. 1917. augusztus 5-én megsebesült, aminek következtében szeptember 30-áig a szatmárnémeti⁵ barakk-kórházban ápolták (HM HIM 1917).

Felépülését követően az olasz hadszíntérre vezényelték. 1918. február 1-jei ranggal léptették elő tartalékos hadnaggyá. Az olasz fronton részt vett az 1918. június 15-én a Piave mentén vívott csatában.⁶

A háború végén, 1918 novemberében szerelt le. Háborús kitüntetései: 1. osztályú Ezüst Vitézségi Érem (amelyet 1918-ban kapott meg), a Károly Csapatkereszt és a Sebesülési Érem (DE SGARDELLI Caesar [szerk.] 1941).

Még a háború során megfogadta, ha túléli azt, akkor orvos lesz: „...Kint abban a pokolban megfogadtam [...], hogy kihúszom magam: elől löttek, de hátul, a kórházban csendesebb volt a helyzet. Elhatároztam hát, hogy elme-

³ Ma *ukránul*: Хусьт [Huszt].

⁴ Ma *románul*: Cârlibaba.

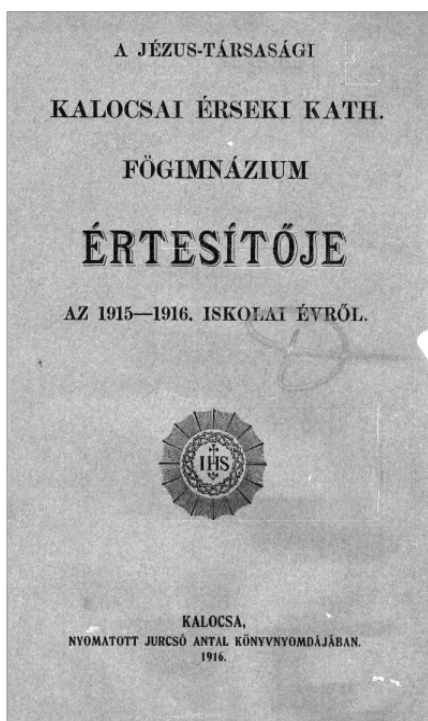
⁵ Ma *románul*: Satu Mare.

⁶ Az osztrák–magyar haderő 1918. június 15-én indított – az első világháború során utolsó – támadó hadművelete az olasz hadszíntéren, amely 1918. június 22-én kudarccal végződött.

gyek orvosnak...” – emlékezett vissza döntésére 1985 decemberében, a Molnár Cs. Attila újságírónak adott interjúban (MOLNÁR CS. 1986: 20).

Az elhatározást tett követte: a háborút követően a budapesti orvosi egyetemre iratkozott be, és 1924-ben szerzett diplomát. Az 1924–25-ös tanévben a Pázmány Péter Tudományegyetem fogászati tanszékén gyakornokoskodott (PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM 1925: 63), ahol fogorvosi és szájszűrészi képesítést szerzett (ČURČIĆ–TARI 2004: 427).

Tanulmányai végeztével visszatért Zentára, ahol 1926 februárjában a Sándor király utca 3-as szám alatt⁷ megnyitotta saját fogorvosi rendelőjét (*Hírlap* 1926. február 20. 7). 1944 végéig rendelt itt. Ugyanazon utca 5-ös számú házában lakott (ZTL 1920–1945).

<i>Jelenen érełt:</i>		5. Kurbel József
Hermann Viktor		Pelbó János
2. Raile Jakab		7. Zborovszky Antal
<i>Jól érełt:</i>		
Dudás István		Andriška Kálmán
Francisc László		Bezerédi László
Harsányi György		3. Koudela Jenő
Keller József		Összesen: 12.
III. Előkészítı tanfolyamos hadi érettségi.		
A nm. Vallás- és Közokt. Miniszter 1916. évi május 10 én 40962. sz. a. kelt rendeletében az 1897. évbén és korábban született VII. osztályt sikeresen végzett tanulók között azoknak, akik katonai szolgálatra bevonulának miatt a folyó 1915/16. tanévben nem végezheték el a VIII. osztályt, vagy pedig a VIII. osztályt elvégezték ugyan, de az érettségi vizsgálatot nem tehették le; továbbá a f. év május 20-án 62.481. sz. a. kelt rendlete értelmében a folyó tanévben a VII. osztályt végzett 1898-as évfolyamú katonai szolgálatra alkalmas tanulóknak alkalmat adott, hogy amennyiben oktat a katonai parancsnokság szabadságolja, a folyó tanév végén tanulmányaikat befejezhessék és a VIII. osztályt vizsgálatot, illetve az érettségi vizsgálatot is tehessek. Elrendelte ugyanis, hogy az említett tanulók számára május 23-tól június 23-ig külön előkészítı tanfolyam tartassék, melynek végén az érdekeltek VIII. oszt. vizsgálatot s ennek sikeres kiállása után pedig szóbeli érettségi vizsgálatot tehessek.		
Ezen tanfolyamra 28 tanuló jelentkezett és pedig 17 VIII. osztályos és 11 VII. osztályos; valamennyi érettségire bocsátott s a szóbelit a következı eredménnyel tették le.		
<i>Jelenen érełt:</i>		Kollár Mátya
Berauer József		Léh Ferenc
Berezac Ádám		9. Unterreiner Károly
Bertics Gyula		<i>Jól érełt:</i>
Csiszár Géza		Arnold Alajos
5. Faragó József		Brandt Antal
Máhg Ervin		Bruder Vilmos
Schell Pál br.		Habram János
8. Schell Péter br.		5. Kisevich József
<i>Jól érełt:</i>		Krigovszky Pál
Alaksza Zsigmond		Oravec Szilárd
Bata Károly		Schmidtucz József
Jagicza László		Schneider Ferenc
Kirschner Lajos		10. Temonovits József
5. Kleiner Péter		11. Vetzstein Ádám
Klingler István		Összesen: 28

A kalocsai érseki főgimnázium értesítője az 1915–16-os iskolaévré a hadiértségi tettek névjegyzékével, köztük van Habram János neve is (Forrás: KALOCSAI ÉRSEKI FŐGIMNÁZIUM 1916: 103)

⁷ Korábban: Eötvös utca. 1941 és 1944 között a Horthy Miklós út egyik szakasza. 1945 után Népi forradalom utca. Ma: Fő utca.

1930. június 8-án Óbecsén Gyarmathy Borbálát (született Óbecsén 1903-ban, Gyarmathy Béla és Barna Gizella leánya) vette feleségül (HÁZAS-SÁGI ANYAKÖNYV 1930), akivel már a háború idején is levelezett. Két gyermekük született: Eleonóra (Zenta, 1931) és Magdolna (Zenta, 1938).

A két világháború közötti időszakban dr. Habram tevékenyen kivette részét a magyar közösség szerveződéséből: választmányi tagja lett az 1936-ban újonnan alakult zentai Magyar Közművelődési Egyesületnek ([Bácsmegyei] *Napló* 1936. november 29. 4). Bátyjához hasonlóan szenvedélyes vadász volt, a helyi egyeslet vezetőségében is szerepet vállalt. Remek céllövőként agyagalamb-lövészeti versenyeken is indult: az 1938 júniusában megszervezett zentai versenyen második helyezést ért el ([Bácsmegyei] *Napló* 1938. június 10. 12). Felesége a zentai Katolikus Nőegylet választmányában fejtett ki tevékenységet ([Bácsmegyei] *Napló* 1933. december 5. 8).

Az 1941-es impériumváltást követően, első világháborús érdemeire való tekintettel, 1941 júliusában vitézzé avatták (*Hírlap* 1941. augusztus 1. 10). 1942. február 21-én neki ítelték a Nemzetvédelmi Kereszt kitüntetését is (*Budapesti Közlöny* 1942. április 23. 1-6).

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Fájdalommal és megrendülve szeretett férjem, drága jó édesapánk, nagyapánk, apósom

dr. Habram János
arany- és gyémántdiplomás
orvos, nyugalmazott
fogszakorvos

hirtelen halálán, mély hálával mondunk köszönetet a rokonoknak, barátoknak, kollégáknak, a zentai gyermekosztály, gyermek- és diákrendelő, valamint az orr-, fül-, és gégeosztály dolgozó közösségének, a szomszédoknak, Andris fiunk barátainak, a vadászegyesületnek, a sok ismerősnek, tisztelőnek, akik utolsó útjára elkísérték, sírját a sok szép virággal, amit mindig nagyon szeretett, elhalmozták.

Köszönjük a sok táviratot a barátainak és ismerősöknek, akik ezúton kívántak enyhíteni fájdalmunkon.

Külön mondunk köszönetet dr. Verebes Ernő sebészorvosnak a baráti búcsúztatóért, Laki József és Kónya Sándor tanároknak a nagyon szép búcsúdallért.

Az úr, amit lelkünkben maga után hagyott, sohasem pótolható.

Emlékét megőrizzük.

Zenta, 1986. XI. 9.

A gyászoló család

Dr. Habram János gyászjelentése
(Forrás: Magyar Szó 1986. november 9. 31)

A M. Kir. Honvédség 1942-ben tartalékos hadnagyként tartotta számon (Honvédségi Közlöny 1942. október 13. 941), és orvosként a háború során is alkalmazták (MOLNÁR CS. 1986: 21).

A második világháborút követően 1962-ig a zentai Egészségházban a felnőtt pácienseket kezelte, később gyermekfogász lett. 1968 februárjában vonult nyugdíjba (ĆURČIĆ–TARI 2004: 427).

A vadászatot csak az 1970-es évek elején hagyta abba, de továbbra is termesztett gyümölcsöt és méhészkedett (MOLNÁR CS. 1986: 21).

1973-ban Budapesten átvette aranydiplomáját (SEMMELEWEIS EGYETEM 1974: 66), tíz évvel később pedig a gyémántdiplomát is. A zentai közösség dr. Habram iránti megbecsülését jelzi, hogy 1985 decemberében ő nyithatta meg a zentai egészségház új épületét (K[riska]. V[iktória]. 1985: 1).

Dr. Habram János 88 éves korában, 1986. november 1-jén hunyt el (HALOTTI ANYAKÖNYV 1986).

Habram Jánosné szül. Gyarmathy Borbála 1988. január 6-án hunyt el (HALOTTI ANYAKÖNYV 1988).

Dr. Habram gyermekei is orvosok lettek.

Dr. Habram Kosiczki Eleonóra 1931. április 16-án született Zentán. A zágrábi Orvostudományi Egyetemen 1956-ban diplomázott. 1965-ben fejezte be gyermekgyógyászati szakosítását. 1989-ig dolgozott a zentai kórház gyermekosztályán, 1973-tól annak főorvosaként (ĆURČIĆ–TARI 2004: 202). 2016-ban hunyt el (Magyar Szó 2016. január 23–24. H7).

Dr. Ivačić Habram Magdolna 1938. január 1-jén született Zentán. A zágrábi Orvostudományi Egyetem fogorvosi szakán 1965-ben diplomázott. Ezt követően szülővárosában fogszakorvosként dolgozott 2001-ig (ĆURČIĆ–TARI 2004: 434). 2005-ben hunyt el (Magyar Szó 2005. január 22–23. 21).

HABRAM ERZSÉBET (1900–1916)

Habram Erzsébet 1900. augusztus 19-én született Zentán (SZÜLETÉSI ANYAKÖNYV 1900). Az 1914–15-ös tanévben fejezte be a Kiskunhalasi Református Polgári Leányiskola IV. osztályát (KISKUNHALASI LEÁNYISKOLA 1915: 33). Erzsébet 1916. június 27-én, mindössze 15 évesen Kiskunhalason hunyt el tüdővész következtében (HALOTTI ANYAKÖNYV 1916).

EPILÓGUS

A Habram házaspár gyermekei rendre értelmiségi pályára léptek, megszerzett tudásukkal igyekeztek közösségüket szolgálni. Pályájukat gyakran gyermekeik is folytatták, leszármazottjaik ma is közösségünk jelentős tagjai.

IRODALOMJEGYZÉK

SZAKIRODALOM, LAPOK ÉS FOLYÓIRATOK

Bácsmegyei Napló 1924. október 2. = Kinevezések a szentai járásbiróságnál. In: *Bácsmegyei Napló*, XXV. évf. 270. 1924. október 2. 5. https://adt.arcanum.com/hu/view/BacsMegyeiNaplo_1924_10/?pg=12&layout=s. (2025. 05. 15.)

BATTONYAI LEÁNYISKOLA 1943 = Habram Mária Leticia nővér meghalt. In: *Battonyai Róm. Kat. Polgári Leányiskola évkönyve az 1942–43. iskolai évről, az iskola fennállásának 31 éve*. K. n. Battonya, 5–6.

Budapesti Közlöny 1942. április 23. 1–6 = Magyarország Főméltósága Kormányzója Budapesten, 1942. évi február hó 21. napján kelt legfelsőbb elhatározásával az alább felsoroltaknak a Nemzetvédelmi Keresztet méltóztatott adományozni... In: *Budapesti Közlöny – Hivatalos Lap*. [LXXVI. évf.] 92. 1942. április 23. 1–6. https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiKozlony_1942_04/?pg=224&layout=s&query=Habram. (2025. 05. 15.)

A Habram család síremléke a zentai Felsővárosi temetőben
2025 áprilisában (A szerző felvétele)

- ĆURČIĆ, Milorad – TARI Laslo 2004. Gradski spasavaoci. Vanbolnička zdravstvena zaštita u Senti od 1771–2003. godine. Građa za monografiju Sente 52. Udruženje prijatelja muzeja i arhiva „Dudaš Đula”, Senta. <https://www.vamadia.rs/pdf.js/104990>. (2025. 05. 15.)
- DE SGARDELLI Caesar (szerk.) 1941 = Bajtársak életrajzi és világháborús adatai (Betűsorrendben) [A kötet melléklete oszlopos, újrakezdtet sorszámozással]. In: DE SGARDELLI Caesar (szerk.): *A Délvidék hadtörténete. 1914–1918. (A Délvidék katonái a világháborúban)*. Kiadja a Hadtörténeti Kiadványok Kiadóhivatal, Budapest [1–483.]
- KALOCSAI ÉRSEKI FŐGIMNÁZIUM 1916 = VI. Érettségi vizsgálatok. III. Előkészítő tanfolyamos hadi előkészítő. In: *A Jézus-társasági Kalocsai Érseki Kath. Főgimnázium értesítője az 1915–1916. iskolai évről*. K. n., Kalocsa, 103. https://adt.arcanum.com/cs/view/Kalocsa_12557_ErsekiFogimnasium_12642_1915/?pg=104&layout=s. (2025. 05. 15.)
- Hírlap 1926. február 20. 7 = Uj orvos Szentán. In: *Hírlap*, VI. évf. 42. 1926. február 20. 7. https://adt.arcanum.com/hu/view/HirlapSzabadka_1926-1/?pg=344&layout=s. (2025. 05. 15.)
- Hírlap 1941. augusztus 1. 10 = Zentai hírek. In: *Hírlap*, 1941. augusztus 1. 10.
- Honvédségi Közlöny 1942. október 13. 924–941 = Kelet-magyarországi és észak-erdélyi tart. tiszték rendfokozatának elismerése. In: *Honvédségi Közlöny*, LXIX. évf. 42. 1942. október 13. 924–941. https://adt.arcanum.com/hu/view/HonvedsegiKozlony_1942_szemelyes/?pg=1096&layout=s&query=Habram. (2025. 05. 15.)
- K[riska]. V[iktória]. 1985. Megnyílt az egészségház Zentán. A jövőben egy helyen biztosítják a pácienseknek az összes kórházon kívüli szolgáltatást. In: *Magyar Szó*, XLI. évf. 335. (1383.) 1985. december 7. 1. https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarSzo_1985_12-1/?pg=148&layout=s. (2025. 05. 15.)
- KALMÁR Károly 2004. *A zentai elemi iskolák története*. III. rész. Dudás Gyula Múzeum- és Levéltárbarátok Köre, Zenta, 2004. 57. https://www.vamadia.rs/sites/default/files/2020-12/54_Kalmar_Karoly_A_zentai_elemi_iskolak_tortenete_III_2004_.pdf. (2025. 05. 15.)
- KISKUNHALASI LEÁNYISKOLA 1915 = In: *A Kiskunhalasi Ref. Polg. Leányiskola értesítője az 1914–15. iskolai évről*. K. n., Kiskunhalas, 33.
- KONGÓ Tibor 1947. A Magyar Kulturszövetség kitünteti és megjutalmazza a tavalyi írástudási küzdelem legöntudatosabb harcosait. In: *Magyar Szó*, IV. évf. 240. 1947. szeptember 30. 7. <https://www.vamadia.rs/pdf.js/2436>. (2025. 05. 15.)
- Magyar Szó 1947. március 1. 5 = Gyorsan fogynak az írástudatlanok a zentai dolgozók soraiból. In: *Magyar Szó*, IV. évf. 50. 1947. március 1. 5. <https://www.vamadia.rs/pdf.js/2012>. (2025. 05. 15.)

- Magyar Szó 1947. november 8. 4 = Régi és új tanulók a zentai írástudási tanfolyamon. In: *Magyar Szó*, IV. évf. 273. 1947. november 8. 4. <https://www.vamadia.rs/pdf.js/2504>. (2025. 05. 15.)
- Magyar Szó 1986. november 9. 31 = Köszönetnyilvánítás. In: *Magyar Szó*, XLIII. évf. 309. (14 171) 1986. november 9. 31.
- Magyar Szó 2005. január 22–23. 21 = In memoriam. Dr. Ivačić Habram Magdolna. In: *Magyar Szó*, LXII. évf. 17. (20 048.) 2005. január 22–23. 21. https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarSzo_2005_01/?pg=348&layout=s. (2025. 05. 15.)
- Magyar Szó 2016. január 23–24. H7 = Végző búcsú. Dr. Kosiczky Habram Eleonóra. In: *Magyar Szó*, LXXIII. évf., 17. (23 405) 2016. január 23–24. H7.
- Makói Ujság 1943. február 21. 9 = Anyakönyvi hírek. In: *Makói Ujság*. IX. évf. 42. 1943. február 21. 9. https://adt.arcanum.com/hu/view/MakoiUjsag_1943_02/?pg=102&layout=s. (2025. 05. 15.)
- MOLNÁR CS. Attila 1986. Doktor úr, a maga szíve... A gyémántdiploma ragyogásában. In: *Hét Nap*, XLI. évf. 4. 1986. január 24. 20–21. <https://www.vamadia.rs/pdf.js/113661>. (2025. 05. 15.)
- [Bácsmegyei] Napló 1933. december 5. 8 = Nőegylet alakult Szentán. In: *Napló*, XXXIV. évf. 335. 1933. december 5. 8. https://adt.arcanum.com/hu/view/BacsMegyeiNaplo_1933_12/?pg=63&layout=s. (2025. 05. 15.)
- [Bácsmegyei] Napló 1936. november 29. 4 = A szentai magyar Közművelődési Egyesület tisztikarának megválasztása. In: *Napló*, XXXVIII. évf. 328. 1936. november 29. 4. https://adt.arcanum.com/hu/view/BacsMegyeiNaplo_1936_11/?pg=483&layout=s. (2025. 05. 15.)
- [Bácsmegyei] Napló 1938. június 10. 12 = Riesz Gyula szentai nagykereskedő nyerte a szentai agyaggalamblovó verseny nagydíját. In: *Napló*, XL. évf. 158. 1938. június 10. 12. https://adt.arcanum.com/hu/view/BacsMegyeiNaplo_1938_06/?pg=195&layout=s. (2025. 05. 15.)
- PATAKY Dezső (szerk.) 1914a. IX. A tanulók érdemsorozata. VIII. osztály. In: P. D. (szerk.): *A Kiskunhalasi Ref. Főgimnázium értesítője az 1913–14. tanévről*. K. n., Gyoma, 96. https://adt.arcanum.com/hu/view/Kiskunhalas_15711_reformatum_gimnazium_15747_1913/?pg=97&layout=s. (2025. 05. 15.)
- PATAKY Dezső (szerk.) 1914b. X. Statisztikai kimutatás a tanulókról. IV.1 A tanév végén tartott érettségi vizsgálat eredményének áttekintése. In: P. D. (szerk.): *A Kiskunhalasi Ref. Főgimnázium értesítője az 1913–14. tanévről*. K. n., Gyoma, 100. https://adt.arcanum.com/hu/view/Kiskunhalas_15711_reformatum_gimnazium_15747_1913/?pg=101&layout=s. (2025. 05. 15.)
- PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM 1925 = V. Orvoskari intézetek s gyűjteménytárak. In: *A Budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem almanachja az MCMXXIV–MCMXXV. [1924–1925.]*

- tanévre*. K. n., Budapest, 55–63. https://adt.arcanum.com/hu/view/ELTE_Almanach_1924/?pg=62&layout=s. (2025. 05. 15.)
- SEMMEIWEIS EGYETEM 1974 = Az 1973. évben jubileumi díszoklevéllel kitüntetettek. In: *A Semmelweis Orvostudományi Egyetem évkönyve. 1973. év*. Semmelweis Orvostudományi Egyetem, Budapest, 1974. 65–66. https://lib.semmelweis.hu/files/evkonyvek/SOTE_Evkonyv/SOTE_Evkonyv_1973_.pdf. (2025. 05. 15.)
- SZÜCS (közzéteszi) 1907. XIV. A tanulók előmenetele. A) A kötelezett tantárgyakban. I. osztály In: SZÜCS Lajos (közzéteszi): *Zenta rend. tanácsú város államilag segélyezett Községi Főgimnáziumának XXXI. értesítője az 1906–1907. iskolai évről*. K. n., Zenta, 84. https://adt.arcanum.com/hu/view/Zenta_42356_AllamiGimnazium_42386_1906/?pg=95&layout=s. (2025. 05. 15.)
- Ujvidéki Reggeli Ujság 1942. február 20. 4 = Összedőlt Zentán a Kopogi-iskola. In: *Ujvideki Reggeli Ujság*, XXIII. évf. 38. 1942. február 20. 4. https://epa.oszk.hu/05300/05340/00182/pdf/EPA05340_ujvideki_reggeli_ujsag_1942_038.pdf. (2025. 05. 15.)

LEVÉLTÁRI DOKUMENTUMOK

- HM HIM 1917 Hadtörténelmi Levéltár, Budapest. M. kir. Honvédelmi Minisztérium iratai. Akvi. 47193.
- ZTL 1876–1979 Történelmi Levéltár, Zenta. F. 031 Gimnázium, Zenta (1876–1979). 46. könyv: A tanárok életrajzai és önéletrajzai.
- ZTL 1885 Történelmi Levéltár, Zenta. A zentai római katolikus plébánia 1885-ös házasságkötési anyakönyve, 196/1885. számú bejegyzés.
- ZTL 1887 Történelmi Levéltár, Zenta. A zentai római katolikus plébánia 1887-es keresztelési anyakönyve, 179/1887. számú bejegyzés.
- ZTL 1888 Történelmi Levéltár, Zenta. A zentai római katolikus plébánia 1888-as keresztelési anyakönyve, 697/1888. számú bejegyzés.
- ZTL 1892a Történelmi Levéltár, Zenta. A zentai római katolikus plébánia 1892-es halotti anyakönyve, 164/1892. számú bejegyzés.
- ZTL 1892b Történelmi Levéltár, Zenta. A zentai római katolikus plébánia 1892-es keresztelési anyakönyve, 765/1892. számú bejegyzés.
- ZTL 1894 Történelmi Levéltár, Zenta. A zentai római katolikus plébánia 1894-es keresztelési anyakönyve, 523/1894. számú bejegyzés.
- ZTL 1895 Történelmi Levéltár, Zenta. A zentai római katolikus plébánia 1895-ös keresztelési anyakönyve, 650/1895. számú bejegyzés.
- ZTL 1919–1941 Történelmi Levéltár, Zenta, F. 071 Zenta város 1919–1941. Halálesetfelvétel, 147/1939.

- ZTL 1920–1945 Történelmi Levéltár, Zenta. Háztulajdonosok könyve 1920–1945 között. 111.
- ZTL 1944–1972 Történelmi Levéltár, Zenta. F. 121 Községi Népbizottság, Zenta 1944–1972. Halálesetfelvétel, 304/1949.

ANYAKÖNYVI KIVONATOK

- HALOTTI ANYAKÖNYV 1916 = A kiskunhalasi római katolikus plébánia 1916-os halotti anyakönyve, 130/1916. számú bejegyzés.
- HALOTTI ANYAKÖNYV 1939 = Anyakönyvi hivatal, Zenta. 1939-es halotti anyakönyv, 131/1939. számú bejegyzés.
- HALOTTI ANYAKÖNYV 1949 = Anyakönyvi hivatal, Zenta. 1949-es halotti anyakönyv, 307/1949. számú bejegyzés.
- HALOTTI ANYAKÖNYV 1964 = Anyakönyvi hivatal, Zenta. 1964-es halotti anyakönyv, 203/1964. számú bejegyzés.
- HALOTTI ANYAKÖNYV 1978 = Anyakönyvi hivatal, Zenta. 1978-as halotti anyakönyv, 520/1978. számú bejegyzés.
- HALOTTI ANYAKÖNYV 1986 = Anyakönyvi hivatal, Zenta. 1986-os halotti anyakönyv, 523/1986. számú bejegyzés.
- HALOTTI ANYAKÖNYV 1988 = Anyakönyvi hivatal, Zenta. 1988-as halotti anyakönyv, 11/1988. számú bejegyzés.
- HALOTTI ANYAKÖNYV 1992 = Anyakönyvi hivatal, Zenta. 1992-es halotti anyakönyv, 39/1992. számú bejegyzés.
- HÁZASSÁGKÖTÉSI ANYAKÖNYV 1927 = Anyakönyvi hivatal, Zenta. 1927-es házasságkötési anyakönyv, 148/1927. számú bejegyzés.
- HÁZASSÁGKÖTÉSI ANYAKÖNYV 1930 = Az Óbecse-belvárosi Római Katolikus Plébánia 1930-as házasságkötési anyakönyve, 17/1930. számú bejegyzés.
- SZÜLETÉSI ANYAKÖNYV 1898 = Anyakönyvi hivatal, Zenta. 1898-as születési anyakönyv, 89/1898. számú bejegyzés.
- SZÜLETÉSI ANYAKÖNYV 1900 = Anyakönyvi hivatal, Zenta. 1900-as születési anyakönyv, 792/1900. számú bejegyzés.

ABSTRACT • This study explores the history of the Habram family from Senta, tracing their development from the late 19th century to the second half of the 20th century. Drawing on archival records, press sources, and scholarly literature, the paper examines the socioeconomic background of their rise, which was enabled by the bourgeois transformation and agricultural prosperity of the Bácska region. Starting from the craft of shoemaking, the Habram family gradually entered the intellectual professions, becoming teachers, lawyers,

and doctors, and actively contributing to Senta's social, cultural, and sporting life. The study offers detailed biographical portraits of the family members, presenting their education, careers, public engagement, and local recognition. It highlights how the descendants of the Habram family remain prominent members of the local community today, exemplifying the long-term, multi-generational impact of the process of bourgeois social ascent.

KEY WORDS • **Habram family, Senta, local history, bourgeoisie, social history, 19th–20th centuries**

SAŽETAK • Rad prikazuje istoriju porodice Habram iz Sente od kraja 19. veka do druge polovine 20. veka, oslanjajući se na arhivsku građu, novinske izvore i stručnu literaturu. Autor analizira društvene i ekonomske okolnosti koje su omogućile uspon porodice, koji se odvijao u okviru procesa građanskog razvoja i poljoprivrednog procvata u Bačkoj. Članovi porodice Habram, potekli iz obučarskog zanata, postepeno su se uključivali u intelektualna zanimanja – postali su učitelji, advokati i lekari – i aktivno učestvovali u društvenom, kulturnom i sportskom životu Sente. Rad donosi detaljne biografske prikaze članova porodice, njihovo obrazovanje, profesionalnu karijeru, društveni angažman i ugled u zajednici. Autor ističe da su potomci porodice Habram i danas istaknuti članovi lokalne zajednice, što svedoči o višegeneracijskom uticaju procesa građanskog uspona.

KLJUČNE REČI • **porodica Habram, Senta, lokalna istorija, građanstvo, društvena istorija, 19–20. vek**

Beérkezés időpontja: 2025. május 18.

Elfogadás időpontja: 2025. május 30.

